श्रीगणेशायनमः॥ अथपंचीकरणं लिख्यते॥ चित्सदानंदरूपाय सर्वधीवृत्तिसाक्षिणे॥ प्रत्यक्चैत
न्यरूपाय शिवरामायतेनमः॥ एकोणहीयेक शिष्य साधनचतुष्टयसंपन्न होउन सद्गुरुसिश
रण आला॥ तदीतें च्यारिसाधनें कोणतीं॥ नित्यानित्यविवेक इहामुत्रफलभोगविराग
शमदमादिषट्क॥ मुमुक्षुत्व॥ ऐसी च्यारिसाधनें॥ नित्यानित्यविवेक ह्मणिजे काय॥ नित्य
तो आत्मा अनित्य देहादिप्रपंची उदासीन होउनि आत्म्याकडे फिरोनि पाहणें हे॥ याना
व नित्यानित्यविवेक॥ हे पहिलें साधन॥ इहमुत्रभोगविराग॥ इह ह्मणिजे राज्यादिसंप
त्तिचें सुख॥ अमुत्र ह्मणिजे कैलासादिलोक या दोहीलोकींचे विषय प्रत्यक्षानुमान
नाशिवंत जाणोनि विटधरणें यानावं विराग॥ हें दुसरें साधन॥ आतां शमदमादिषट्क
शम ह्मणिजे मन उपवासनेपासुन आवरणें॥ दम ह्मणिजे शब्दादिविषयापासुन
श्रोत्रादि इंद्रियें आवरणें॥ आतां उपरति ह्मणिजे॥ चित्त वाह्यविषयापासुन फिरउन
भगवद्भजनी लावणें यानाव उपरति॥ आतां तितिक्षा ह्मणिजे आपल्यालोकीं किंवा शिवः
१

वेदांतवाक्य

पंचीकरणं विवरणम पत्राणि १२ समग्र

वे० ४ · क्रं० ३९

परात्मा लोकीं आपला अन्याय नसतां आपणासि जाच केलिया तो चित्तीं भोर्म नि उवतां आंगीसा
हणेया नांव तितिक्षा ॥ आतां श्रद्धा ह्मणिजे जें सद्गुरुने सांगीतलें वेद वाक्य सत्य मानुनि
गुरुवेद वचनीं विश्वास ठेउन आत्मरूप अनुभवणें या नांव श्रद्धा आतां समाधान ह्मणिजे प्रा
चीन योगे जें प्राप्त समयिं अल्प मिळाले किंवा साम्राज्य आलें त्यासी विषइं हर्ष विषादी द्वै
र्य वकें डलमलिना प्या नांव समाधान ॥ ऐसि शमदम उपरति ॥ तितिक्षा श्रद्धा समाधान
हें साही मिळोनि तिसरें साधन शमदमादि षट्क आतां मुमुक्षुत्व ह्मणिजे जन्ममरणाचे
2 गवाक धीं होइन आत्माराम कधीं पाहिन तो दाखवितास गुरु कधीं भेटेल ऐसे
अनुतापें रात्रदिवस स्मरणें यानांव मुमुक्षुत्व हें चौथें साधन येणें परी शिष्य चहुं
साधनीं संपन्न होउन सद्गुरुसि धुंडित चालिला ॥ तो त्याच्या अपार भाग्याचिया
राशि फवासि आल्या ॥ पुर्वीं निष्काम कर्म ईश्वरार्पण केलीं होतीं ह्मणोन त्या

ईश्वरासि कृपा आली तो आपुलें सिष्य फेडावयासि सगुरुरूपें प्रगट जाला॥ होतांच शिष्यें
२ साष्टांग प्रणिपात करितांचि स्वामी ह्मणु लागले किं बापा तुज कोणें गांजिलें कायक
ष्ट जाले ते सांगए सें पुसतां येरु ह्मणे स्वामी मी त्रिविधतापें फार तापलों॥ सुखदुःखें
फार जाचलों॥ त्रिविधताप ह्मणिजे कोणते॥ अध्यात्मिकताप॥ अधिभूतिताप॥ अधि
दैविकताप॥ अध्यात्मिकताप ह्मणिजे अंतःकरणीं गृह दारादि चिंता वाहणें॥ तेणे
करि करितां मन समाधान नाहीं॥ अथवा कामक्रोध राग द्वेष उठवें लागले तेणें
करून सुखदुःखी होणें हा अध्यात्मिकताप॥ अधिभूतिकताप ह्मणिजे शरी
राचे ठाइं॥ शीतज्वरादिकां॥ चा॥ व्याधिपीडा होउं लागली॥ तेणें करितां अत्यं शिव:
त आहावले॥ हा अधिभूतिकताप॥ आतां अधिदैविकताप ह्मणिजे॥ दैवीं पर्जन्य दीध
ला नाहीं ह्मणउन दुकाळ पडला खावयास अन्न मिळेना सें जालें किंवा तो देव लागला २

हादेवला गला जा रवाया जो रवाया नवग्रहा विपीडा जाली तेणें योगें सुखदुःखी होणेंहा
अधिदैविकताप ॥ ऐसा त्रिविधतापें ताप लों जन्ममरण रिवां जिआलों ॥ तरियात्रि
विधतापासि उपशम होय जन्ममरण नरूप संसार तरेन आणि आंगे देवपाहि
न ऐसामी नेमज्ज वरि ह्नपाकरा विह्णु ए आणिमा गुती चरणासि लागला तवतो
स्वामी रूपे चासागारक रूणा करके रूणाइवला मग त्यासि उठवोनि सन्मुखबैसउ
3 न बोलता जाला ॥ वा ह्य त्वंपदाचें शोधन आणि जउ चैतन्याचा निवाडा ॥ हे कळसा
वेगळे तुज देव ही दिसेना ॥ आणि मी ऽहही हि झ्ना ॥ तरि स्वामी त्वंपदाचें शोधन आ
णि जउ चैतन्याचा निवाडा ह्मण जे काय तें ऐक वा ॥ जउ ह्मणिजे आपणासि नेणे
आणि दुसऱ्यासि नेणे याना वं जउ ॥ आतां चैतन्य ह्मणिजे जे आपणासि जाणे आणि
दुसऱ्यासि जाणे त्या नाव चैतन्य तो चि देव तो कळला ह्मणिजे प्रत्यक्ष भेटी तरि स्वामी आप

२ णासि नेणे दुस्यऱ्यासि नेणे तेजड। आणि आपणासि जाणे दुसऱ्यासि जाणे ते चेतन्य। सांगी
तलें तेणें करि तां मज काय जालें। तेव्हां स्वामी ह्मणती तरि बा तुं कोण आहेसि सांग तरि स्वामी
मी हृगडे बाधों डो बा नामी रामकृष्ण रामाचा। तरि बा हे नाव कशासि आले तरि हे नाव स्वा
मी देहासि आले तरि बा तूं देह मी देह ऐसे जाणे ना दुसऱ्यासि जाणे। तरि नेणे जी तरि आ
पणासि नेणे दुसऱ्यासि नेणे तें काय तें जडु। तेव्हां देह जड किं कर्मठ ऱ्ह. तांचें घडलें
दृश्य किं दृश्य ह्मणिजे जें दिसे तें किंह अणु ज्ञानें गुंडाळलें ऱ्ह. ताचे फट काळ किं तरि तुं ह्मणे
सी लक्ष्. ताचे कैसे भुतें ते कोणातिं। एक वासां गतों पृथ्वी आप तेज वायु आकाश ऐसी पं
च भुतें। आतां याचा विचार सांग तो ऐका। ३

4

पृथ्वी	आप	तेज	वायु	आकाश
अस्थि	लाळ	क्षुधा	चळण	काम
मांस	मुत्र	तृषा	वळण	क्रोध
त्वचा	मज्जा	आलस्य	प्रसरण	शोक
नाडी	रेत	निद्रा	अकोचन	मोह
रोम	रक्त	मैथुन	निरोधन	भय

ऐसीं मिळोनि पंच भुतें पंचकाचा
पंचविस विकारांचें॥ हें स्थुळ॥ देह दृश्य
दिसतें किं जड आहे किं तुं तें केसा होसी
जें तुं माझें देह ह्मणसी तरि यालागिं तुं
देह नव्हेसि जाणता चैतन्यमात्र आहे
सि न रिस्वामी मी बधिर कुष्टि मी अंध मी
मुका मी थोर मी॥ नपुंसक ऐसा इत्यादि
व्यापार करितां मी इंद्रियें जो॥ तरि बाया
चें तुं जकळेना तो हा सांगतों॥ आइकं
प्राणपंचक अंतःकरणपंचक ज्ञान

४ इंद्रियपंचक कर्मइंद्रियेपंचक ॥ आणि विषयपंचक काम कर्मेन मरेसे ॥ अष्टपुरीचे
मिळोन ल्लिंगदेह याचा विस्तार करून सांगतो ऐक बापा सावधान ॥

०	अकाश	वायु	तेज	आप	पृथ्वी	०
अकाश	अंतःकरण	व्यान	श्रोत्र	वाचा	शब्द	बोलणे
वायु	मन	समान	त्वचा	पाणी	स्पर्श	देणे घेणे
आप	चित्त	प्राण	जिव्हा	गुह्य	रस	मुत्र
पृथ्वी	अहंकार	अपान	घ्राण	गुद	गंध	मलविसर्ग

५

ऐसे दहा इंद्रियें पंच प्राण पंच विषयं या मिळोनि येक चि अंतःकरण मन बुद्धि
चित्त अहंकार यां नाव लिंग देह व्यवहार करितो॥ निर्विकोर्ट ल्प स्फुरण ते अंतः
करण हें [illegible]ल्प विकल्पात्मक मन॥ निश्चयात्मक बुद्धि॥ आठवविसरात्मक चि
त्त मीपणात्मक अहंकार यां इंद्रियद्वारें व्यापार करितें ते येक चित्त अंतःकरण
व्यान प्राणाच्या आधारें श्रोत्र इंद्रियीं रिघोनि शब्द बिषय घेउन वाचेने बोल बो
5 लतें॥ मन समान प्राणाच्या आधारें त्वचा इंद्रियीं रिघोनि स्पर्श विषय घेउनि
होतें हे तें घेतें॥ बुद्धि उदान प्राणाच्या आधारें जिव्हा इंद्रियीं रिघोनि रस विषय
घेउनि गुह्य मुत्रोत्सर्ग करितें॥ अहंकार अपान प्राणाच्या आधारें घ्राण इंद्रियीं
रिघोन गंध विषय घेउनि गुद द्वारें मळोत्सर्ग करितें॥ ऐसी इंद्रियद्वा अंतःकर
णचतुष्टय [illegible] आहेसि

५ हेंअवघींजैसीस्थूळसुतें॥आणिस्थूळभूतांचेअंशजैसेकं जडआणिदृश्य
तैसेंचहेंहीजाणइंद्रियेंआपणासिनेणती॥अंतःकरणपंचकेंहीतैसेंचयालागि
जड॥आणिदृश्यतुजदिसतआहेतप्रत्यक्षह्मणएसीमाझेंतोंडमाझेंनाकमाझेहात
माझेपायमाझेप्राणमाझेंमनमाझेडोळेमाझीजीभबुद्धिमाझेंचित्तमाझाअ(
भिमान॥ऐसेंजेजेमाझेंह्मणशीतेंतुंकेसाहोसी॥यालागितुंयालिंगदेहावेग
ळाहोयकिंनव्हेसि॥तरस्वामीनेणेंमज्ञकळेना॥तरिस्वामीनेणेंऐसेकांह्मणेलस
पनोसि॥जोस्वयेंवेडातोकायमीवेडाआहेंह्मणेल॥तरिनह्मणेल॥मीवेडाऐ
सेंतुजकळतेंकिंनाहीं॥कळतेंतेंहांज्ञापतानहेसि॥तरिहोयजोमीनेणेंऐसेंने
णिवह्मणिजेअज्ञान॥तेंचतुझेंकारणदेह॥जन्ममरणदायकहेंचि॥याअज्ञा
नाचानिरासजालाह्मणिजेतोचमोक्षयालागितुजतेंअज्ञानदिसतकिंनाहींदि ५
सतें॥यालागिनेणणेंह्मणिजे॥अज्ञानतेंविसरुतेंकारणदेहतुंसाहनवेगळा

जाणता मात्र आहेसि किं तरि स्वामी मी केवळ ज्ञप्तिमात्र आत्मा । आहे ऐसें म्हणणें ते ज्ञाव्(
त्ति मज मध्यें दिसत नाही तरि म्हणा बापा जे या देहत्रयासि जाणणें ते ज्ञान तें तुझें महाका
रण देह जैसी ते तिन्हि जउ आणि दृश्यपणें सेंच देंही जउ दृश्य । तुं यया जाणपणा वेगळा
शुद्ध शांत आहेसि जैसे हे च्यार्‍ही देह जउ दृश्य तैसें च याचें हें देहा चारी अवस्था च्या
र अभिमानी । च्यार भोग च्यारि अवस्थानच्यारि वाचा च्यारि मात्रा च्यारि गुण ऐसे
6 आहेत ते ही तैसे च जउ दृश्य परंतु याचें विवरण करुन सांगतों ऐक । जागृति स्वप्न सु
षुप्ति तुर्या ॥४॥ अवस्था विश्व तैजस प्राज्ञ प्रत्यगात्मा ॥४॥ अभिमानी । स्थुळ बिविक्त
आनंद परमानंद ॥४॥ भोग नेत्र कंठ हृदय मूर्ध्नि ॥४॥ स्थान वैखरी मध्यमा पश्यंति
परा ॥४॥ वाचा रज सत्व तम शुद्धसत्व ॥४॥ गुण । अकार उकार मकार अर्द्धमात्रा
४॥ मात्रा ॥ याचें विवरण करुन दाखवितों सांगतों ऐक । जागृतावस्था निमित्ति ग्रें स्थूणु ।

देह	स्थूळ	सूक्ष्म	कारण	महाकारण	
अव	जागृती	स्वप्न	सुषुप्ति	तुर्या	
अभि	विश्व	तैजस	प्राज्ञ	प्रत्यगात्मा	
भोग	स्थूल	प्रविविक्त	आनंद	परमानंद	
गुण	रजोगुण	सत्व	तमोगुण	शुद्धसत्व	
मात्रा	अकार	उकार	मकार	अर्धमात्रा	

ऐसेमिळोनिदेहचतु
ष्टयहेंत्वंपदशबळत्वा
ंशाश्रयादेहचतुष्ट
याचेगळेत्वंपदशुद्ध
लक्ष्यांशाशावळवाचास
गेलाजीवपणहरपले के
वळलक्ष्यांशचैतन्यमात्र
तुं आहेसि ॥ आतांतत्पदा
चेंशोधनसृष्टिचाक्रम
सांगतोंऐकयासृष्टिहू

7

चाक्रमसंगतोऐकयास्वष्टिहृन्नपुर्विकबेळखुद्धचैतन्यस्वानंदघनपरमात्मा
श्मा॥असतांत्यासिअहंब्रह्मास्मिह्मणोनस्फुर्तिजालीत्यास्फुर्तिचिंनावमूळप्रकृ
तिमहामायायास्फार्तिनेरूपदर्पणीतेचैतन्यबिंबलेंत्याप्रतिबिंबाचेंनावइश्वर
इत्याईश्वरासिजगव्हावेंह्मणउनिऐसीइछाजालीत्याइछेचेंनावेंमहत्तत्वगुण
साम्यमाया॥तेमायेसिजगरूपेंमीव्हेहोइनह्मणउनसंकल्पउठिलात्यासंकल्पाचेंना
वत्रिविधअहंकारऐसेजेहोतचालिलेंत्यात्यासितोप्रतिबिंबउपाधिईश्वरव्या
पितजाली॥जैसेंघटपटादिआकाशहोतेंतेजेजेघटमठउगोनिफजोंलागलेत्यात्या
सव्यापुलागलें॥ऐसेत्रिविधअहंकारजालात्यापासावत्रिगुणात्मकब्रह्माबिस्नुम
हेश्वरजाले॥आणिदिशावायुसूर्येकरूणअश्विनीकुमारअग्निईश्वरइंद्रचंद्र

७ उपेंद्र नैऋत्य ऐसे देवतामय मिळोनि त्या ईश्वराचें लिंगदेह जालें त्याचें नावं हिरण्य
गर्भ तरि ते कैसे एक जे से पिंड दाहा इंद्रियें पंच प्राण अंतःकरणपंचक तेसेंचि ये
थें तें ऐका॥ अंतःकरण विष्णु मन चंद्रमा बुद्धि ब्रह्मा चित्त नारायण अहंकार रुद्र॥ ऐसें
अंतः॥करणपंचक॥ आतां इंद्रियें दिशा कान त्वचा वायु चक्षु सूर्य जिव्हा वरुण घ्रा
ण अश्विनीकुमार मुख अग्नि हात इंद्र पाय उपेंद्र गुह्य प्रजापति गुद नैऋत्य॥ ऐ
सिं दाहा इंद्रियें इच्छापूर्वक वर्त्तणें ते विप्रसिद्ध पंच प्राण ऐसिं मिळोनि हें लिंग
देह ईश्वराचें जालें परंतु स्थूळ देह यावेगळे भोग घेउ न घेउ ह्मणउन विराट निर्मा
ण केलें तें कैसें ऐका॥ यि कर्ते म कर्ते ब्रह्मा विष्णु महेश्वर ब्रह्माचा रजोगुण॥ विष्णुचा
सत्वगुण॥ रुद्राचा तमोगुण रजोगुणाचि क्रियाशक्ति सत्वगुणाचि ज्ञानशक्ति॥ तमो ८

8

गुणात्रिद्रव्यशक्ति ॥ द्रव्यशक्तिपासुन पंचमहाभूतें जाली क्रियाशक्तिपासुन ज्ञानें(
द्रिय कर्मेंद्रियें पंचप्राण ऐसी पघरा जाली ॥ ज्ञानशक्तिपासुन अंतः ॥ करणपं

क्रियाशक्ति			ज्ञानशक्ति	द्रव्यशक्ति
श्रोत्र	वाचा	व्यान	अंतःकरण	आकाश
त्वचा	पाणी	समान	मन	वायु
चक्षु	पाद	उदान	बुद्धि	तेज
जिह्वा	गुह्य	प्राण	चित्त	आप
घ्राण	गुद	अपान	अहंकार	पृथ्वी

पंचक जालें एवं ॥ २५ ॥ पंच
विसयाचा विस्तार सांगिजेतो

ऐसें जालें यांचे अंशतें पिंडिचिं ॥
इंद्रियें अंतःकरणपंचक प्राणपिं
डिचे अंशतें कार्य ब्रह्मांडिं कारण
हे मिळोनि हिरण्यगर्भ विराट

८ ह्मणिजे सप्तपाताळ सप्तस्वर्ग ऐसे चोदा भुवनाचे मिळोनि विराट देह ॥ तेयेक ना
भीपासुन उर्ध्व भाग ते सप्त स्व॥र्ग ते लोक भूलोक नाभिस्थान भुवर्लोक नोभि हृ
दयस्थान स्वर्लोक हस्ताचे स्थान महर्लोक कंठस्थान जनलोक ललाटस्थान स
त्यलोक ब्रह्मरंध्रस्थाने ऐसी सप्तभुवनें उर्ध्वभाग ॥ आतां सप्तभुवनें अधोभा
ग अतळ कटिस्थानी वितळ जानुस्थानी सुतळ गुढगे स्थानी रसातळ पोटचा
स्थानी तळातळ घोटे स्थानी महातळ वे स्थानी ऐसी सप्तभुवने अधोभाग
यामधें सप्तसमुद्र तें पोट पर्वतादिक पाषाण ते अस्थि ॥ मांस पृथ्वी ॥ वृक्षलता
रोमावळी नद्या त्या नाडी ॥ पर्जन्य वृष्टि रेत ॥ नक्षत्रें त्या माळा यमलोक तें दाढ जीवरा
शि कृमी टक ॥ ऐसें मीळोनि विराट देह ॥ एवं च्यारि देह या ॥ ईश्वराचे जाले आता ८

यां च्यारि अभिमानी च्यारि वाचा च्यारि मात्रा च्यारि त्यासां तोरेक ॥

देह	विराट	हिरण्यगर्भ	माया	महामया
अवस्था	उत्पत्ति	स्थिति	प्रलय	सर्वसाक्षी
गुणाभिमानी	ब्रह्मा	विष्णु	रुद्र	ईश्वर
स्थान	सूर्य	चंद्र	कैलास	कैवल्य
वाचा	ऋग्वेद	यजुर्वेद	सामवेद	अथर्वणवेद
मात्रा	अकार	उकार	मकार	अर्धमात्रा

9

एकं साक्षात्तिकारो भवति

ऐसे च्यारि देहात्मक मिळोनि तत्पदाचा वळुवा च्यां रायाचें अहंपण मी कर्ता मी ज्ञाता मी भोक्ता मी हर्ता ऐसें ह्मणे या नावं शिव या विराटादिच हें देहाचें निरसन केलियां उरलें तें तत्पद शुद्धलक्षणा करून कळतें हांसिवपण हारपतें आतां असिपद तें जे ह दाजह लक्ष्मी

णजाणिजे॥ नहल्लक्षण लक्षणिजे त्यागः॥ अजहल्लक्षण लक्षणिजे असागः॥ जहदाज
हल्लक्षण लक्षणिजे त्यागणे अत्यागणे॥ पिंडाद्धिकशबळ वाच्यांशत्यागकणे या
नावं जह॥ ब्रह्मांडाचा ईश्वर कर्ता जो तो भी रो सें या नावं जह॥ आतां तत्पदशबळ
वाच्यांशत्यागे साउत्त यवाच्यांशत्यागकणे या नावं जह॥ आतां तं पदशुद्धलक्ष्यांशजा
णित सदशुद्धलक्ष्यांशाहे उभय शुद्धलक्ष्यांशाहै या नावं अजह॥ ऐसे जहदाज
हल्लक्षण जाणिजे॥ ये थील पिंडात्मक जीवपण निरसले॥ तेथिल ब्रह्मांडात्मक
जीवपण निरसले॥ तेथी ब्रह्मांडात्मक जीवपण निरसले॥ जीव शिवपणा वि
रहित येकात्मता या नावं असिपद॥ तं असिपदशुद्धचैतन्य तुं आंगे आहेसि हो
य कीं नव्हे॥ तरि स्वामींनी तेंचि दृढ होलण नेसा हिना लण उन पूर्णानुभव वाच्यांश

मेस्वामिसिप्रणिपातकेला॥स्वामीनीसाअल्हादोनप्रेमालिंगणदिधलेंमग
म्हणोंलागलेकिंबापाआतांप्रत्यक्षअपुलाप्रळयआपणेदृष्टीनेपाहावाकिं
होयस्वामीदाखवावातरिदाखविता पाहे॥आधिंपिंडिचाप्रळयदेहांतसमइं
द्रियेंश्रोत्रवाचाशब्दविषयासहीतअंतःकरणीमिळतें॥अंतःकरणव्यानप्रा
णाच्यागांईमिळतेंत्वचाहमस्पर्शविषयाचाहितमनाच्याठाईंमनसमानाचेग
ईंमिळतें॥चक्षुपादरूपविषयासहीतबुद्धिच्यागांईमिळतें॥बुद्धिउदानाच्या
10 गांईमिळतें॥जिव्हागुह्यरसविषयासहितचित्ताचेगांईमिळतें॥घ्राणगुदगंध
विषयासहितचित्ताचेगांईमिळतेंअहंकारीमिळतें॥अहंकारअपानाचेगांईमि
ळतें॥अहंकारअपानाचेगांईमिळतें॥अपानप्राणाचेगांईप्राणउदानाचेग

१० ईउद्दानसमानाचेठाईं समानव्यानाचेगांधीमिळतें ॥ व्यानक्रियाशक्तिच्याठाईं क्रि
याशक्तिरजोगुणींमिळतें रजोगुणब्रह्माचेठाईं मिळतें मगहेहनिचेतनपडतें
हापिंडिचाप्रळयोयासि । अज्ञानगेलेंअसेलतरि पूर्णचैतन्यींमिळेलजरिअज्ञा
नगेलेंनसेलतरिआणीकजन्ममरणासि अधिकारीहोउनचौऱ्यांसीलक्षयोनी
च्यामाईं मिळेसुखदुःखेंभोगाविंलागतातियेणेपरीपिंडीचाप्रळयो ॥ आतांसृष्टी
चाप्रळयोएकेहप्रसिद्धपंचमहाभुतेंपृथ्वी । आपतेजवायोआकाशयामध्येंपृ
थ्वीदशसहस्रलक्षयोजनेंविस्तीर्णयादशगुणीनेंसमुद्रसमुद्राचेदशगुणीनें
वडवानळयाचेदशगुणीनेवायोवायोचेदशगुणीनेआकाशआकाशयाचेद
शगुणीनेमहत्तत्त्वयाचेदशगुणीनेप्रकृतियाहुनिअपरमितकेवळचैतन्यतेंतं १०

तुहोयकीनरहेसत्तरिहोयरेऐसें। असतां पृथ्वीचामध्यें कित्तेक वर्षें अनावृष्टिजा
ली बारासूर्यतपों लागले तेणें करि तां जितक्या वनस्पती तितक्या जळोनगे
ल्यातों कित्तेक वर्षें पर्जन्य मुसळधारी वर्षो लागला तेणें करि तां पृथ्वी समग्र
विरानसमुद्रांत गेली कित्तेक वर्षें जळमयच होतें साजळासिवउवानळशो
षितआलातेणें जळशोषुनि कित्तेक वर्षें अग्निच होता त्याअग्नीसिवायोने
शोषुन कित्तेक वर्षें वायोच होता वायु सआकाशें गिळिलें॥ आकाशासिरव्यश
क्तिनें गिळिलें द्व्यशक्तिता मस गुण अहंकारीं॥ आतां देवतामय जें अंतःकरणपं
चकतें विस्नुदेवा इं मिळालें विस्नु अहंकारीं मिळाला ऐसे त्रिविधं अहंकृतिमध्ये

११ ब्रह्माविस्नुरुद्रमिळाले तेत्रिविध अहंकृती मिळाले ते महत्तत्व मुळप्रकृती मधे
मिळते ते मूळप्रकृती शुद्ध चैतन्यी मिळलियावरी मग तुं चितु होउनि निर्विकल्प
स्फुरण राहाता सि होय की तरि होय स्वामी स्वामी च्या कृपेने माझेम्या आत्मस्वरूप
वळखुन उत्पत्ती स्थिति प्रळय प्रत्यक्ष म्यां पाहिले ॥ आतां स्वामी च्या उपकारासि का
उतराइ होउं म्हणोन ऐसा म्हणोनिया भरें सद्गदित होउनि साष्टांग प्रणिपात केला स्वामी
ने यासि हृदइं धरून आलिंगिलें म्हणो लागले किं बापा हे स्थिति निरवाव
या का होयेक सांगतो एक ॥ श्लोक ॥ शंकराचार्य वेदव्वने येण रितीने ज्ञापान
राहणे ॥ ब्रह्मज्ञानमयो गनिर्मल निराभासो हमात्मा मयो ॥ आनंदो हमनंत मेव
सकल ज्ञानामृतो हे हरि ॥ ब्रह्मानंद समाधिमद्धायम हविश्वं भवेद्धि द्विव पूर्णा ॥ ११

नंमहाविभूतिसततं ब्रह्मत्वहंनान्यथा ॥ ४ ॥ वाक्यं प्रज्ञानमानंदं ब्रह्मवेदो
वदंति हि ॥ अहं ब्रह्माहमस्मि वेदो वदती यजुः रजुः वेदा साम वदति मथर्व
ण वेद ॥ इति वदती श्रुती ॥ ७ ॥ शास्त्रदृष्टि गुरुवाक्य त्रतीयं चात्मनिश्चि
तं ॥ त्रिविधयो विजानाति समुक्तो जन्मबंधनात् ॥ ऐसे प्रकारें वेदोक्तवचनें
जाणोनि आत्मरूप अनुभवणें ॥ जन्ममरण देहधर्म क्षुधातृषा प्राणसुख
दुःख मनोधर्म ॥ ऐसे सेजिणों निहधर्मे सांडावे ॥ आपलेमायांरघेउनि अवा
घित असावें प्रारब्धदग्धपट न्यायें देह ऐसें देहाप्रारब्धासि गांगघालुनिस
द्गुरुभजनीं काळक्षेप करि कृतकृत्य होय ॥ इति पंचीकरण वेदांतवाक्यविवर
णं संपूर्णं ॥ मंगलं भगवान विष्णु मंगलं गरुडध्वज मंगलं पुंडरीकाक्षं मंगलायतनो ॥

12

१२ हरी ॥ मंगलं लेखकानां च ॥ पाठकानां च मंगलं ॥ मंगलं सर्बलोकानां ॥ भौमो
भूपाल मंगलं ॥ २ ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु ॥ संवत् १८४३
माघवद्य प्रतिपदा

१२ 13